

AKATAPPA

Haziran 2006 - Sayı 78

Aylık Edebiyat Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Veysel ÇOLAK

ŞİİRE SİPER KAZMAK

Cihan OĞUZ

Edebiyat tarihçilerinin işinin ne kadar zor ve bir o kadar da “anlamsız” olduğunu görmemek mümkün değil. Hele şiire kafa yoranların durumu büsbütün umutsuz. Bizleri bu sözleri söylemeye iten gerçekler ise ayan beyan ortada: Şu *kuşak meselesi*...

Sahi, şairleri kuşaklara göre bölmeyen ya de şairleri kuşaklarla kuşatmanın pratikte (veya teoride) ne gibi *edebî yararı* var, hiç merak ettiniz mi? Ben hiç etmedim. Ama kuşak sorunu/sorunsalı kendimizi bildik bileli hep karşımıza çıktı.

Hani, liselerdeki ve üniversitelerdeki edebiyat derslerinde, şu adına “kuşak” dediğimiz *ayrışmalı grup* herhangi bir yazınsal çözümlenmeyi kolaylaştırmak için kategorize edilse, yüreğim gam yemeyecek. Keşke öyle entelektüel düzeyi yüksek bir ders programı/müfredatı olsa da kuşaklar dilim dilim ayrılmalı!

Ama yok. Kuşakların hangi dönemlere göre belirlendiği ve hangi cenahta kimlerin yer alacağı, yine entelektüel düzeyi gelişmiş sayılan eleştirmenler ve edebiyat tarihçileri tarafından tespit ediliyor.

Bu tespit *gerçekçi* bir tespit mi? Dönemsellik neye göre, hangi ölçütlerle saptanıyor? Örneğin, 12 Eylül’den sonra şiir yazıp yayımlamaya başlayan bir şair için ‘80 Kuşağı’ içinde yer almayı hak ediyor da, diyelim ki ondan 15 yıl sonra şiirlerini yayımlayıp tanınan ama –tesadüf bu ya– 12 Eylül dönemini anlatan bir şair ‘90 Kuşağı’ içinde görünmek zorunda kalıyor?

Şairlerin yazdığı dizeleri bizzat irdeleyip, onların hangi tarihsel/poetik/teknik çerçevede ve düzeyde dile geldiğini incelemek bu kadar zor mu? Yoksa, şairleri on yıllara ayırıp hepsine birer “kuşak” yaftası yakıştırmak kolaylığı herkesin işine mi geliyor?

En önemlisi ve *ayıp* saydığım kategorilendirme biçimi ise şu: Bir şair, diyelim ki Ahmet Erhan, ‘80 Kuşağı’ şairi sayılıyor. Peki, ‘90’lı yıllara geldiğimizde hâlâ devam eden ve etkinleşen bir *Ahmet Erhan Şiiri* varsa, hele hele bu süreç 2000’li yıllara da sarkmışsa, bu üçünden hangisini seçeceğiz?

Ahmet Erhan’ı ‘80 Kuşağı’ şairi sayarsak, ‘90’lı yılların başında *şiiir mezarlığına* mı gömeceğiz? Herhangi bir kuşakla veya dönemle anılan şairin, bir başka on yıllarda hayaletini mi takip edeceğiz?

Hatta, diyelim ki ‘80 Kuşağı’ni *tasfiye etmeye* karar verdik (böyle de bir hakkı varmış meğer edebiyat tarihçilerinin/eleştirmenlerin!); o takdirde, o döneme ait şairlerin bazılarını küme düşürerek, henüz tasfiye edilmemiş bir başka kuşağa mı transfer edeceğiz, yoksa tasfiye edilmiş bu kuşaktan bazı kişileri tenzih edip bir sonraki kuşağa mı aktaracağız? Aktarırken hangi *yeni* elbiseleri giydireceğiz?

Bunları yaparken, umarım elimizde/kalemimizde dolaşıp duran şairlerin birer kukla veya kursun asker olmadığının da farkındayızdır!

Peki, şairleri kuşaklara ayırmadan nasıl irdeleyeceğiz? Bunun yanıtını vermek çok kolay: Elbette yazdığı şiirlerin estetik düzeyi, teknik boyutu, tarihsellik anlayışı ve felsefi tavrıyla. Hatta sadece bunlarla da yetinmeden, çok katmanlı estetik donanımıyla! O donanım ki, şairin poetik varlığını her türlü kuşak *sırlamasının* üstüne çıkaran bir içerik taşır. Bir edebiyat tarihçisinin/eleştirmenin bu gerçeği görmemesi için ısrarla *tembelliği* seçmesi lazım. Görünen o ki, yapılan da sadece budur.

Siz hiç, Rilke’nin hangi kuşakta yer aldığını sorgulayan bir Alman edebiyat tarihçisine rastladınız mı? Rilke, *kozmopolit* bir şair. Prag’da doğmuş. İlk şiirini Viyana’da yayımlamış. Avrupa’nın birçok kentinde yaşamış. Prag’da Alman Edebiyatı ve Sanatı ile

HOŞÇA KALAMAM

Artık karar ver, korkmayalım düşmekten
Çıkarttığın yangın, nasılsa, yakacak birimizi.
Konusup dursun toplumun kanlı ağzı
bunun bir isyan olduğu anlaşılınsın
gördüğün ben değilim, dünya savaşçı
müzik kırıldı, dans bitti artık.

Renklendirmek için bir çiçeği, kalbin elinde
ne güzel bir hedefsin. Öylece dursun,
yağmur da damla damla yorulur
kamaştırın ten elbet unutmaz
ama aldanırsın dilsiz çocuk parçalarken sesini.

Aramızda artık başka bir gizem
içimizden biri değilse ihanet eden;
unut o söylenti. Bu değilse yaşanan
bu değilse yıkılmaya hazırlık; dur
kendinde oyalan. Tam olsun her şey
birden bire boğsun ne varsa zaman.

Sen gizli mavi, elinde mor bir akşam
nereye baksan, kuytunda o sıkılan gökyüzü
anlatamadım sana, sırrını kirletir arkadaşlar
gün dediğin sensizlikte bir uçurum damlası.

Acıma gecelerine, kandırma kendini
anılarını sev, onlara giden sokaklar kur yeniden
taş ağlar ama yalandır gövdesi kör olanlar
şimdi çoğalan bir uzaklıksın, bir ince sızı
kuşlar uçar, kanatları saçlarına dokunur.

Tamam, bu gergin ip kopsun, ama uzat ellerini
anlamı olsun yüzünden düşün sözün. İyi de
bu ölüm hangi aşkın özrüdür.

hukuk eğitimi görmüş. Mezarı da İsviçre kantonu Valais’deki Raron Mezarlığı’nda.

Haydi bakalım, kolaysa sokun bir kuşağa veya kategoriye!

Şair elbette “*dokunulmaz*” değil; dilerseniz yapıtlarını harflerine dek irdeleyin. Kimsenin korkusu yok. Ama iş kategorize etmeye geldiğinde, *eleştirel faşizmin* sırtıveriyor. Çünkü kategorize etme, ayrıştırma, dahası gruplaştırma sevdası, öзде tam da faşizme yakışır bir kafatasçılık!
Şairleri kafa kafaya tokuşturmak hiç de övünülecek bir çaba değil.

Öyleyse çıkarın kuşağı, şair çirliçiplak kalsın!

Tahir Abacı, Şeref Bilsel, Veysel Çolak, Melih Elal, Gültekin Emre, Hilmi Haşal, Muzaffer Kale, Salih Mercanoğlu, Cihan Oğuz, Fergun Özelli, Hüseyin Peker, Celâl Soyacan, Zeynep Uzunbay, Serdar Ünver, Halim Yazıcı.

PINAR KÜR KAÇ DOĞUMLU?

Melih ELAL

Bursa Halkevi'nin çıkardığı, Nisan 1941 tarihli *Uludağ* dergisinin 34. sayısının 35. sayfasında çerçeve içinde şu açıklama ve şiir yayımlanır:

Mecmuamız daimi yazıcılarından
Bayan İsmet Kür'ün 15 Nisan'da bir
kızı dünyaya gelmiştir.

ULUDAĞ: Bn. İsmet Kür ve kızı
Pınar Kür'e sıhhat ve saadet temenni
eder.

Pınar'ıma

AKROSTİŞ

Pırıl pırıl yüzünle, bülbül sesinle Pınar,
İssiz gönlüme inip taze neşeler verdin.
Nazlı nefeslerinle en sevinçli şarkılar,
Alnında güneş mi var?... İçime ışık serdin!

Rabbimden dilerim ki günün, gecen olsun ak
Kederden uzak yaşa, her fenalıktan uzak.
Ülkün olsun bu yurdu şefkatinle okşamak
Ruhundaki ışıktan vatana dağıt bahar.

Halide Nusret Zorlutuna

Bursa'da Mart 1999'dan beri yayımlanmakta olan *Bursa Defteri* adlı kent kültürü dergisinin son sayısına, geçmişten günümüze değin Bursa'da yayımlanan, edebiyata da yer veren dergiler üzerine bir yazı hazırlıyordum. Dinlenmek için ara verdiğimde, elime *Gösteri* dergisinin son sayısını aldım (Nisan 2006, Sayı 279); Mine Söğüt'ün Pınar Kür'le söyleşisini okumaya başladım.

Tekrar dergiler üzerine çalışmaya döndüğümde, sırada, 1935-1950 yılları arasında Bursa'da 102 sayı yayımlanan *Uludağ* dergisi vardı. İnceleyip notlar alırken Halide Nusret Zorlutuna adını görünce, birden aklıma onun Pınar Kür'ün doğumu üzerine yazıp bu dergide yayımladığı şiiri geldi. Zaman geçirmeden bulmak için *Gösteri* dergisine döndüm ve Kür'ün oradaki yaşamöyküsüne baktım, doğum tarihi 15 Nisan 1945'ti.

Uludağ'ın Mayıs 1945 sayısına, ardından Nisan 1945'e, Nisan'dan sonra 1945'te yayımlanan tüm sayılara baktım, şiir yoktu!.. Sanki sayfaların arasından buharlaşıp uçmuştu.

Behçet Necatigil'in *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* belki bana yardımcı olurdu. Açtım Pınar Kür

maddesini, “Günümüz romancılarından, doğ. 15 Nisan 1945” (Varlık Yayınları, İstanbul 1998, 17. Basım, s. 240) yazıyordu. Bir de Şükran Kurdakul'un *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*'ne bakayım dedim. İlgili maddeyi bulduğumda şaşırdım. “Romancı (1943 -). Bursa'da doğdu.” (İnkılâp Yayınevi, İstanbul 1999, 6. Baskı, s. 436) diyordu.

Tekrar *Uludağ* dergisine, ama bu kez 1943 yılının dergilerine döndüm. Aradığım şiir orada da yoktu!.. Demek ki yanlış anımsıyordum, böyle bir şiir yok ya da başka bir yerde gördüm, diye düşündüm. Ama bir çelişki de ortaya çıkmıştı. Pınar Kür, 1943'lü müydü, 1945'li miydi? Merak bu ya ansiklopedilere yöneldim: *AnaBritannica*, 15 Nisan 1943 (Ana Yayıncılık, Cilt 14, s. 184); *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi*, 1943 (Milliyet Gazetecilik AŞ, Cilt 14, s. 7277); *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, 1943 (Atilla Özkırımlı, Cem Yayınevi, Cilt 3, s. 788) diyordu. Yazarın kitaplığımdaki kitaplarına baktım. İlk baskılarda yaşamöyküsü verilmiyor, verilenlerde de doğum tarihi belirtilmiyordu. Ortaya doğum tarihi ile ilgili bir karmaşa çıkmıştı. Kaynakların çoğu 1943 dediğine göre, doğru olan o olmalydı.

Şiiri bulmaktan umudu kesmiştim. Tekrar Bursa'da yayımlanan edebiyat ağırlıklı dergiler üzerine çalışmama döndüm. Sırada daha önce de belirttiğim gibi *Uludağ* dergisi vardı. *Uludağ*'ı incelerken, her sayıda artık Halide Nusret Zorlutuna'nın şiirlerine özellikle bakıyordum. Zorlutuna, bu dergide sıkça yazan bir şairdi. *Uludağ*'ın Nisan 1941 tarihli 34. sayısına geldiğimde, 35. sayfada aradığım şiir karşıma çıkıverdi. Değerli eşyasımı yitirip de sonra da bulanlar gibi sevindim. Ama, bir yandan da şaşkınlık içindeydim. Hiçbir kaynak Pınar Kür'ün doğumuyla ilgili 1941 yılından söz etmiyordu. Oysa Pınar Kür'ün doğumunu bildiren açıklama ve onun için 14'lü hece ölçüsüyle akrostiş biçiminde yazılmış şiir, 1941 yılının dergisindeydi. Hiçbir dergi iki yıl gecikmeyle yayımlanamazdı. Olsa olsa dergi 1941'in Nisan ayının sonlarına doğru yayımlanmış olmalıydı. Çünkü bu sayıda, yazarlarından İsmet Kür'ün 15 Nisan'da Pınar adında bir kızının dünyaya geldiği duyuruluyordu. İsmet Kür'ün ablası, Pınar'ın teyzesi Halide Nusret Zorlutuna da bu şiirle doğumu kutluyordu. Pınar Kür için yazılmış bir şiiri ararken, doğum tarihi ile ilgili bir yanlışla karşılaşmıştım.

Evet, bu durumda Pınar Kür, 15 Nisan 1941'de Bursa'da doğmuştu. Onun doğum tarihi ile ilgili (*Uludağ* dergisi dışında) tüm kaynaklar yanlış bilgi veriyordu. Zaten annesi İsmet Kür'ün, doğumdan kısa bir süre sonra tayini çıkmış, 1942'de Bursa'dan ayrılmıştı. Pınar'ın Bursa'yla ilişkisiyse sadece burada doğmuş olmasıydı.

Bu bulguya ulaştıktan sonra, anlamakta güçlük çektiğim yanlardan biri de Pınar Kür'ün böyle bir fiziki yanlış yaşarken düzeltilmemesi, suskun kalması oldu. Evet, kadınlar belki yaşlarını saklarlar ama, yapıtlarıyla geleceğe kalacak insanlar için geçerli olmaması gereken bir olgu bu.

Yineliyorum, romancı *Pınar Kür*, 15 Nisan 1945'te değil, 15 Nisan 1943'te de değil, **15 Nisan 1941'de Bursa'da doğdu.**

Zeynep UZUNBAY

SÖZÜMÜZ

her şey bize benziyor:
suyunu birbirine veren
iki fıstık çamıyız, dinle
rüzgâr ne dese doğru

*biraz paranoyak bir fıstığım ben
hiç yoktan iniltiler oyar dibimi*

söz, yavrumuz:
açar gagasını göğe
bulut mu? ay mı? bir akşamüstü
lila deniz damlattık ağzına

*dümdüz, solgun bir özlem
derken direk, tekne...*

sevmenin neler olduğunu biliyor:
canımın altındaki huyu, bizim oraları
gözleri velfecri okuyan horozu...
hepsini! hepsini!

*susuyor dobra dobra, oof!
adsız kal, sensiz kal e mi?*

diyor ki, gitsin
düşün, dirensin, bulsun
kendi bilsin sözümüz olduğunu

*sözümüz, bizi unutma!
işte unuttu...*

Halim YAZICI

KUŞLARIM KONSUN ÜZERİNE

kuşlarım konsun üzerine ki
seni seviyorum

kime nereden nasıl
tutunacağım

nasil anlatacağım
bilemiyorum

kimi nereden nasıl
terk edeceğim

sarmalları kalbimin
nasıl kalır

neden ayakta ölür aylar
kimbilir

inanasım gelmiyor
bir bebek nasıl büyür

bir aşk nasıl
yeşim olur dirilir.

Tahir ABACI

SEPIA

Eğri mezar taşları, siyah fabrika
Bitti bitecek mum Zeytinburnu
Bitmiyor gecelerce gecekondu
Kış ve Haliç geçimsiz fotoğraf
Piyango sabahı herkes yine proleter

Aksırdı Aksaray'da tekmi evler
Tanı: Yıkılması, beş kat çıkılması
Katlar yine türkülerle çıkılacak
Türküye ter katanlar yine içinde oturmayacak
Sıkıştı tavan arasında sansar

O hüzzam Samatya'yı tartar
Samatya Pera'ya güvercin erimi
Garipler Hastanesinde yörük semâi
Ayakları rüya alını hakikat
İşrete vurmuş tasavvuf ehli

O kışın ve o İstanbul'un
Bilmem ki bende işi ne

Hüseyin PEKER

KARA GÖZLÜ ANALAR

Kara gözlü analar
beni, sonra dilsiz duvarları doğurdunuz
çürümüş halılarda yatırdınız üç kere
doğurdunuz, sonra bıraktınız yün keçe
tahta kaşıkla ötüyorum kendime

Kara gözlü analar
büyülü sandıklarda açtık gençliğimizi
şimdi köy meydanlarında resminiz
siz yeni harabelerde kahvaltının içinde
andırıyorsunuz üç günlük sakalımızın rengini

Yüreğim talimsiz, yazdığım şiir görünmeyen yıldız
barışığım kendimle, kapımı açamıyorum bildiğime
kara gözlü analar, mezarınız nerede?

Eskiden güzeldik, küçük ölçekte
benim omuzumda bir çökük var
bir türlü inanmıyorum öldüğüme

O halde şiirin kemik tarağı yoktur
saçları çözilemiyor bu işin
bırakın beni sirk ailelerine
oynatsın uzak yaylalar
kara gözlü analar, buluşalım hesap kesiminde

Soralım ruh süpürgesine
aydınlattı mı yüzümü yontan güneş motifleri?
Ben beni sormadım
nice deliliklerdi yaşadığım
elim kiraza değmeden ölüyorum
çelmelendim bu dünya içinde

ŞİİR VE İKLİM (XVII)

Şeref BİLSEL

“baktım gölgem silahını çekmiş benden önce” Cevdet Karal
“silahları kendi üzerine çevrili bir bahriye hatırası” Enver Topaloğlu
“babamın askerlik fotoğrafı / odayı tehdit ediyor” Derya Çolpan

Silahlı üç dize! İki yeni kitap: Enver Topaloğlu'nun üçüncü şiir kitabı: “*Divane*” (Digraf Yay.) ve Cevdet Karal'ın ikinci kitabı: “*Hilkatin İlk Günleri*” (Kaknüs Yay.). Her iki şair de uzun bir aradan sonra (ki bir önceki kitapları 1997'de yayımlanmıştı) şiirlerini kitaplaştırdı. Bu kitapları aynı zamanda okudum. Enver Topaloğlu sürekli birinci tekil şahıs üzerine kurulu ifadelerle açılıyor şiire; Cevdet Karal ise –bir önceki kitabı *Horozlu Ayna ve Ölüm*'de olduğu gibi– ikinci tekil şahısla muhabbet halinde. Topaloğlu'nda bir diyalog sürüp gidiyor. Sorularla yüklü bir zamanı işaret ediyor bizlere. Okur bir “giz”in içinde kalıyor. Sadelik her iki şairde de öne çıkan bir özellik. “*her şey birinin saati sormasıyla başladı... / sonra günü sordu, sonra ayı, sonra yılı sordu... / gül dururken, yol dururken, dururken kendisi.*” (Enver Topaloğlu)

Topaloğlu, “Yeni Bir Yurt Yok Yeni Aşk da” derken Kavafis'e göndermede bulunur; sıkıntı, sorgulama, arada kalma hali şiirinin genel atmosferini belirleyen unsurlar. Dilin yalınlığı ve sadeliği anlam katmanlarını çoğaltıyor. Şiirimizde semantik (anlambilim) açısından incelenmesi gereken belli bir yalınlığa ulaşmış genç şairler var: Kadir Aydemir, Onur Caymaz, Gökçenur Ç.... Enver Topaloğlu, Türkçenin huyunu iyi biliyor; dile onunla tanış olduğu, anlaştığı kıyıları giriyor. Zorlamadan, hafızasından birikenleri kargaşaya düşmeden kâğıda indiriyor. “*Divane*”de sadece “deli” manası saklı değil; sanki bir “divançe” göndermesi de saklı. Topaloğlu'nun son kitabı “*Divane*”yi okuduktan sonra şunları not ettim:

Kendini tamamlamak isteyenlerin toplandığı o güneşli avluda, söze gelen çoğu şeyin bizden vaktiyle ayrılmış olan şeylere komşu olduğunu biliriz. Biliriz arzunun kesik başlar halinde aktığı dünya yamaçlarını. Orada çıkılacak yerden inilir hatıraların tozlu patikalarına. Söz yalın ise sükût derindir; bu derinlikten kopar harf harf bertaraf ettiklerimiz. Dîvâne: deli; budala, alık. Türkçe sızlanmanın kıyılarına varmak bile alafranga çığlıklardan daha fazla ses getirir, orada. Dünyanın bize giydirdiği libaslar, söz sayesinde bir kat daha perçinlenir üzerimize. Öyledir, şeylere hayatiyet veren, onları gündelik hayatımız içine düşen fiillere muhatap kılan “söz”dür. Söz ki, başı vurulacak olanın boynuna kılıçtan önce davranır; söz ki baş alır baş vermez çoğu zaman. Amcanızın cenazesinde amcanızın oğluna “başın sağ olsun” der demez telefonu çalıyor; yüzlerce kilometre uzaklıktan hiçbir akrabalık, hisimlik bağı olmayan biri de aynı ifadelerle ilgisini beyan ediyor. Dil, bizim onunla kurduğumuzdan çok, o bizimle yakınlık ve ilişki kuruyor; yaban olanın, hatıraların dışına taşanını işini daha çok görüyor sanki. O halde herkese aynı ölçüler ve imkânlar içinde bahşedilmiş bir iletişim düzeneğini başkalarından sıyrarak (aynı zamanda o başkalarını da içine alacak şekilde kullanarak) nasıl bize ait kılabiliriz? Bu soru burada otursun şimdilik. Yalınlık riskle alışveriş içinde olmayı dayatır; gizem denilen, yüzünde hançer iziyle gezdiği halde herkes tarafından el değmemiş bir tenha sayılan, yaşlı patikada alınına biriken teri sile sile güneşle konuşmayı gerektirir. Yunus bu gizeme varmıştır, yüzlerce yıl önce. Görünmeyeni sözün görüneni yüzüyle anlatmıştır; ve böyle olduğu için yalın olanın yalın bir araçla ifade edilmesi çağlar boyunca bu durağa varmak isteyenlerle muhabbetini sürdürmüştür. Çünkü yalınlık kendini tamamlayınca geride olağanüstü bir “derinlik” bırakabilir. Benzetmeler, tarizler, tekrarlar, mecazlar arasında

boğulmayacak tek şeydir yalınlık; çünkü bütün anlam ve söz sanatları yalın olanı iletebilme isteğinin “zorluğu”ndan neşet etmiştir. Sözü, aslından aşırarak, örtmek ve dolayısıyla söyle, ilişki kurulan nesne arasına duvar örmek; gösterilecek olanın çarpıtılmaya hazır hale getirilmesi demektir. Bütün sıkıntı yalın olanın hükmü karşısında duyulan çaresizlikten kaynaklanıyor belki de. Bugün “yalın” olana “yılan” gibi davranmamızın sebepleri içinde bu çaresizlik var mı acaba?

Enver Topaloğlu'nun son kitabı *Divane* (Digraf Yay. 2006)'yi okuyunca bütün bunları düşündüm. Topaloğlu Türkçeyi sadece gündelik dilin havzasından derleyip kâğıda indirmiyor; kendimizi ifade edemediğimizi düşündüğümüz tamlama ve sözcük gruplarını “kendimizi ifade ettiğimizi düşündüğümüz” köşe başlarına, ayrılık hatlarına konuşlandırarak yeniden bir “tazelik” haliyle, durulukla tanıştırıyor. Bir yönüyle de didaktik ve anlatımcı bir şiir özelliği gösterir Topaloğlu'nun şiiri: “*aşkın bilinciyle islan / acının bilinciyle çatla / hüseyinle Hüseyin kaldımsa / bırakmadılar beni ben olmaya / iki gardiyanım oldu hep / biri din biri devlet / biri ulus biri ümmet*”. Enver Topaloğlu, sıkıntının şiirini yazıyor. Tiyatral bir hava var yazdıklarında; sözün etrafında kurulan, sözün kurduğu bir dekor. Evet tiyatral bir hava.

Bizde Tanzimat'la başlayan Batılı anlamda ilk tiyatro ürünleri şairler tarafından verilmiştir. O güne dek yegâne anlatım biçimi şiirin içinden yapılmıştır. Yazılan ilk tiyatro eserinin Şinasi'nin *Şair Evlenmesi* olduğu bilinir; fakat ilk oynanan / sergilenen eser: Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* piyesidir. Bu eser yüzünden Namık Kemal sürgüne gönderilmiştir. Halit Fahri Ozansoy'un *Baykuş* ve *İlk Şair* adlı yapıtları aruz vezniyle yazılmıştır. Yusuf Ziya Ortaç'ın *Binnaz* adlı tiyatro eseri 11'li hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Hece ölçüsüyle yazılan ilk manzum eser ise Abdülhak Hamit'in *Nesteren* adlı eseridir. Yine aruzla ilk manzum eseri de Abdülhak Hamit vermiştir. Bunlar arasında Faruk Nafiz'in *Canavar* adlı oyunu (hece ölçüsüyle yazılmıştır) en niteliklisidir. 1859 tarihi önemli vurguları üzerinde taşır. İlk çeviri (Yusuf Kâmil Paşa'nın Fenelon'dan tercüme ettiği) *Telemak* bu yıla rastlar. 1859'da, tiyatro için Meclis-i Vâlâ-yi Ahkâm-ı Adliye, beş bölümlük, 31 ve bir ek maddelik tüzük hazırlanmıştır. Bu tüzüğün IV. bölümü ve 25, 26, 27 ve 28. maddeleri seyirciyle ilgilidir. Buna göre seyirciler salona silah, değnek, şemsiye ile ve sarhoş olarak giremeyecekler; sigara içemeyecekler, ıslık çalan, bağırıp çağıran, görgüye aykırı davranışlarda bulunanlarla, oyunların gerektiği gibi oynanmasına engel olanlar tiyatrodan atılacaktır. Ahmet Vefik Paşa (ilk tiyatro uyarlaması ona aittir.) Bursa Valiliği sırasında bir tiyatro binası yaptırmıştır. Molière'den birçok oyun uyarlayıp bu binada sergilemiştir. 16 çeviri ve uyarlama eserle Tanzimat tiyatrosunun lokomotiflerinden olmuştur. Tiyatro aşkı yüzünden başına gelmeyen kalmamıştır. Bu tiyatrodaki seyirciye yukarıda anlattıklarımı öğretmek için büyük çaba sarf etmiştir. Tiyatro yüzünden Bursa Valiliğinden azledilmiştir. O tarihteki gazeteler haberi şöyle duyurmuştur: Halkı zorla tiyatroya gönderdiği, kendisi el çırtığında halkın da alkışlamasına izin verdiği, kendisi alkışlamamış da halktan biri oyunu veya sanatçıyı alkışlamışsa Paşanın o kişiyi uluorta azarladığı.... 1859'da ise İstanbul Tiyatrosu Yönetmeliği'ne kadınların tiyatro salonuna alınmasını yasaklayan bir madde eklenmiştir.

Bizde şair olup da tiyatro sahasında eser verenler azımsanmayacak derecede çoktur: Rezaîzâde Mahmut Ekrem, Cenap Şahabettin, Halit Fahri, Yusuf Ziya, Melih Cevdet, Sabahattin Kudret, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl, Necati Cumalı, Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Necatigil... Günümüzde birkaç isim dışında şairlerin tiyatro oyununa yöneldiğini söylemek zor. Murathan Mungan, Melisa Gürpınar, Turgay Nar... Bu isimler dışında benim bildiğim yok; fakat hayatlarının önemli bir

bölümünü tiyatroya adanmış şairler var: Orhan Alkaya (Yönetmen), Turgay Kantürk (Yönetmen), Kuvvet Yurdakul (Erzurum Devlet Tiyatrosu Oyuncusu), Eren Aysan (Dramaturg)... Tarık Günersel'i de unutmamak gerekir. Türk şiirinin bu özgün imzaları hayatlarının büyük kısmını tiyatroya vakfetmiş durumdadır; fakat ilginçtir tiyatro oyunu yazmayı denememişlerdir. Bu alanda büyük bir boşluk var ve bu boşluk her geçen gün kendini daha bir duyuruyor. Bazı oyunların sadece okunmak için yazıldığı bilinir. Sahneye uyarlanacak oyunun belli bir "sahne bilgisi" donanımından geçmesi gerekir. Adını saydığım bu isimlerde bu donanım var. Her alanda ilginç isimler var; tiyatro sahasında en ilginç "isim": İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci'dir... Bu isimdeki akustığı başka hiçbir isimde bulamayız! Bu isimle üniversite sınav formuna yaklaştığımızı düşünsenize!

Dergilerde başat konulardan biri de "Şiir Öldü mü?" sorusu. Nerede öldü? Öldüyse kim tarafından gömüldü? Yetmiş yıl önce "Şiir Ölüyor mu?" başlığı altında düzenlenen bir ankete Cahit Sıtkı Tarancı'nın verdiği cevabın bir bölümünü birlikte okuyalım: "Aramızdan bazılarına şiirin ölmek üzere olduğu zannını veren, yanılmıyorsam, asrın teknik gidişatı, maddecilik cereyanıdır. Zannediliyor ki makinenin, elektriğin, sinemanın, radyonun ihtiramından sonra şiirden beklenilecek mucize kalmamıştır. Bir kere bu ihtiyaçlarda ikameyi mübalağa hudutlarına kadar götürmek olur. Sinema, radyo vesaire ihtiyaç ve eğlenceler şiiri supplanter etmiş olsalardı artık şiir yazılmaması ve okunmaması lazım gelirdi. Halbuki hâlâ şiir yazıldığı ve okunduğu bir vakıdır." (Ulus, S. 5891, 23 İlkânun 1937).

Genelde edebiyatın, özelde şiirin soru(n)ları değişmiyor; soruları ortaya atanlar değişiyor. Yine 1 Şubat 1944 tarihli "Sözde Şairler" adlı bir denemesinde Tarancı şunları yazacaktır: "Dikkat ediyorum, İstanbul ve Ankara dahil memleketten çıkan bütün edebiyat dergilerinin müşterek vasıflarından biri de kötü şiire sahifelerinde bol bol yer vermeleridir. Ortalıkta adeta bir kötü şiir enflasyonu var. Edebî vasfını taşıyan her derginin başında her zaman şiirden anlar bir adam bulunmaması, bu dergilerin kısmen sürüm temin etmek, kısmen de edebiyat ve şiiri teşvik etmek maksadile heveskâr yazılarına hüsnî kabul göstermesi tabiidir. Kötü şiir bolluğunda bu âmillerin tesirini azımsamamakla beraber, enflasyonun asıl sebebini, imzalarına yıllardan beri rastladığımız adamların –şair demeğe dilim varmıyor– şiir davranışlarında görüyorum. Kötü şiir sahiplerinin hemen hepsinde şiirde şiirden başka bir şey aramak sevdası var."

Gördüğünüz gibi altmış yıl önce de aynı sorunlar etrafında yazıp durmuş şairler. Yazanlara bir şey demiyoruz da "durmuş" şairlere sözü mü. Cemal Süreya diyordu yanılmıyorsam: Bir insan yirmi beş otuz beş yaş aralığında şair olamamışsa daha fazla uğraşmasına gerek yok. Bizde şiirde ısrar edenler genellikle kötü şairler oluyor; ve onlar her ay birkaç dergide şiirleriyle karşımıza çıkıyor. Evet Ramis Dara doğru söylüyor; edebiyat ve şiir artık dergilerde değil. "Artık dergiler!" bu tamlamayı yanlış kurdum. Dergilerde değil artık, demek lazım gelirdi. Ama "artık dergiler" de yok değil. İyi şairler çok az şiir yayımlıyor son birkaç yıldır. Aralarında hiç şiir yayımlamayanlar da var. Geçen yıl: Ali Hikmet Eren, Zeynep Uzunbay, Bejan Matur, Faruk Bal, Mehmet Butakin, Derya Çolpan, Hüseyin Kıran şiir yayımlamadı örneğin. Bir iki şiir yayımlayanlar da çoğunlukta: Metin Kaygalak, Seyyidhan Kömürcü, Birhan Keskin, Gökçenur Ç., Nigar Okyay... Daha çok gençleri sıralamış olduk. Şiir bir gençlik çıkartmasıdır çünkü. Yaşlılar da içindeki gençliği çıkartabilir. Dağlarca, İlhan Berk, Arif Damar, Erdoğan Alkan örneklerinde olduğu gibi. Dağlarca bir

görüştüğümüzde şöyle demişti: "İyi ki Dağlarca'dan sonra doğmadım; yoksa bu kadar kitabı nasıl okurdum."

Ebubekir Eroğlu'nun yeni kitabı *Sınır Taşı* (YKY, 2006)'nı bütün genç şairler sindire sindire okumalı. Eroğlu değerli bir şair; kelimelerin rüya gördüğü bir atmosferden yazıyor sanki. Eritilmiş, katılığı alınmış kelimelerle yazıyor. "Dostça Konuşmak" adlı şiiri şu üç nefis dizeyle başlıyor: "söylenmesi gerekeni / söylemeye değmiyor / kulaklar kalbe uzaksa". Bu dizelerle günümüz şiir ortamını çok güzel özetliyor Eroğlu. Malatyalı şairlerin bir kısmını sayacak olursak: Tahir Abacı, Ebubekir Eroğlu, Cafer Turaç, Arife Kalender...

Birhan Keskin'in son kitabı (elli beş günde yazdığı söylediği) *Y'ol*, Metis Yayınları'ndan çıktı. Kırgınlıklar eşliğinde bir "içdökümü" gibi okunuyor. Son dönemde kelimeleri üstün bir çizgiyle ayırma modasına o da yakalanmış anlaşılabilir. Bunu deneyenler arasında Seyhan Erözçelik, Hilmi Yavuz da var. Yücel Kayıran'ın son kitabı da Metis Yayınları'ndan çıktı: *Çalgın*... Güzel bir isim. Türkçede unutulmuş, böyle güzel sesler var: "Kovgun" "Singin" gibi... Eski Türkçe metinlerde "Gökşin" diye bir sıfat geçer. Rengini gökten alan bir kelime; sarışın gibi kurulmuş; "mavişin" anlamında. Karaşin'i bilmeyenimiz yoktur. İlginç bir kitap da Kora Yayınları'ndan çıktı; İlhan Kemal'in *Mağnum* adlı şiir kitabı. İlhan Kemal, 1968 Adana doğumlu. *Lül Sanat ve İmgelem Çocukları* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Şiir ve yazıları birçok dergide yayımlandı. O da bazı sözcükleri apostrofla ayıranlardan: kar'altı, b'aşka... Kitabının ilk bölümünü (18 şiiri) 1-2-3-4-5-1 diye kümelemiş. Gizli bir organizasyon var şiirlerinde. Şu iki dize İlhan Kemal'den: "kuşlar pencereye kaç vakti / gelir, vurur cama yaşlı tebesüm!"

Geçtiğimiz günlerde Cenk Koyuncu'yu kaybettik. Sakallarını hakkıyla taşıyan üç beş şairden biriydi. Yakışıklıydı. Haydar Ergülen, Cenk Koyuncu'ya dair çok güzel bir yazı yayımladı *Radikal*'deki köşesinde. Kırkına varmadan bir şairin ölmesi kopkoyu bir hüznü bırakıyor geride. "gök ekini biçmiş gibi". Geçen yıl yayımladığı "Şairler Bütün Cinayetlere Tanıktır!" adlı şiirinde şöyle diyordu:

"Son hamle bana düştü bu rus ruletinde, ardımda kan yangınları; hayatıma girmiş tüm yaşamların gözyaşları yeşermes bende ki kısır ömrün canını, can ki unutkan: yaralı ve acı çekiyor aynaya bakarken at'ar damarı!"

"Unutkan"... Unut kan. Kandığın şeyleri unut! Unuttuğın şeylere kan! Unutkan.. Biraz daha zorlarsak "Unakıtan" deriz korkusuyla vazgeçiyorum! Şimdi Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Canavar* adlı manzum tiyatro eserinde Ahmet'in ağzından, o dönemde, "hükümet" in nasıl algılandığını seyredeyim:

"Bir taraftan hükümet, bir taraftan eşkiya
Birisi damla damla kanlarımızı içer
Birisi göz çıkarır, yol keser, kelle biçer...
Esasını ararsan ortada fark azalır:
Biri kanunla alır, biri kanunsuz alır!
Bilmem, bunun hangisi daha erkekçesine?
Kulak veren kalmamış mazlumların sesine,
Kapalıdır daima köylülerin kismetini!
Hükümet mi? Ağalar, paşalar hükümeti!
Dururken bir tarafta kurbanlık koyunları
Cenge asıl olup da çağıracak bunları?..."

DÜZYAZI ŞİİRİN ŞAHLANIŞI: 'KİLİTLİ
DEFTER'

Gültekin EMRE

İzleri izlemek yeterli olur mu bilmiyorum ama “rüzgârla kırıştıran şarkılar” yardımını esirgemez. Fergun Özelli’nin düzyazı şiirlerinden oluşan *Kilitli Defter*’de çıktığım yolculukta; öyle umuyorum. “güneşin hışmını” da hesaba katmalıyım elbette “egzoz dumanıyla kafayı bulmuş” bu kentte, “transistor haritasında” ve “hırs renginde koşan bulutlar” arasında yapayalnız bir bireyken ben, “serap” bir düşte buluyorum kendimi kavrayamadığım gerçeklerin “fırtına ve muamma” ortasında. Muştı yok, sevinç de, o yüzden “serseriydim. teyelsizdim.” Telâş hep günceldi durmadan prova yapar gibi. Hafızama ne kadar kaydetmesem de yaşadıklarımı yine bin bir görüntü, ses ve imge peşimi bırakmıyor “şiirlerim, herkesten gizlediğim yelkenlerim olmasa da.” karanlıktan korkuyor “alev” de, o yüzden zaman da amansız, kilit altında duygular, düşler ve uykular tıpkı Guantanamo Hapishanesi gibi bir yerde yazılan bir dize, ufacık bir alev! Yalnız bırakmıyor beni, beni. Kuklaların şıpıdık terlikleri, aynalar sömürgeci, iyi ki harfler tükenecek gibi değil ne kadar güçsüz, duasız da kalsalar. Masalların saçları kıpkızıl, kan kırmızısı bunca cinayetin fotoğrafıyla beslendiğinden olsa gerek! Gezegenler kurutulmuş ve kerterize emanet, sonrası bir dil oyunu gibi gelse de gerçek kerkenezlerin ortasında kurulan perperişan çadır devleti. Yakamozlar da yitirir parlaklığını ve gözyaşını uyup iğdiş bir aklın aklına. Öyle bir ortamdır ki, orman savrularak yağar, “kekeme kekik kokusunu” ciltler tarihçinin biri bir yandan da “k” sesini bindirir terkesine. Vara vara Bağdat’a varılır “babel” dövmelerine güvenip “bereket yerine nefret kusan” kutsal topraklarına apış arasında. Ele avuca sığmayan “bir gökkuşağı aryası”dır “neşeyle kudüm” çalan. Ateş dindirir yüreğindeki kabarmaları muhafızların gözü önünde ve fail-i meçhullerin vadisinde şiir okunur taşlanır gibi şeytanlar. “yamalı vicdanlar”ın iki yakası bir araya gelmez ama, “zavallı karabatakların petrole bulanmış kanatları” dünyanın gözünün önünde hiç gitmez. Yine de bir şey olmaz, yer yerinden oynamaz, “devlet kolesterolüyle tıkanmış damarlar”a kan hücum etmez. “çifte su verilmiş sözcükler” de olmasa bu hayat dayanılacak gibi değildir aslında. Öyküler aksaktır ve sağanak gibi yağar bir yerlere. “ses ellerine bulaşan menekşe seli” bir umuttur adı konmamış bir çiçek gibi alıp yakama taktığım. Dehlizler oyuncak da olsa gerçek payı var “monoton mumların” “halay çeken çalılar”la dostluğu. Ormanlar da göç eder dayanamayıp vicdansızlara. Her şey “kilitli defter” de gizli değil ki, ayan beyan ortada ve herkesin gözü önünde bu “ham ülke” de. Öyle ya, şöyle de söylenebilir: “gerçeklerle yüz yüze gelince, gerçeğin uydurmasına sığınma”m belki de bundandır. Bundandır alevin yüreğindeki düşü, düşüşü.

Şiirin olduğu yerde insanın yüreğine çadır kurmuş bir Can Yücel de vardır: Nâzım Hikmet, Turgut Uyar, Cemal Süreya ve Ece Ayhan da. Başka mı? Deniz, Mahir, Sinan, Ulaş da... ve uçurumların kenarında yaşayan daha niceleri! Ha, İsmail Beşikçi’yi de unutmamalı direnip durmasıyla alnı ak.

Böyle olunca “meğer, ne güzel ülkeymiş şiirin kanatları!” “köhne kakhahalar” ortalığı inim inim inletse de “gündoğumu”yla başlayıp “sabah”la tetiklenen, “öğlen”le nikâh tazeleyen bıçkın bıyıklı” “vefakâr olta”nın “akşamüzeri” “denizin çapkınca açılmış eteğine” saplanışından ne ummalı bilmem ki? Sığınıp “ak göğüslü rakımın akıl almaz sazlarıyla” sürdürdüğü “esen yel ile

Fergun ÖZELLİ

HİKMET

zindan yok ki, dedi

müebbet mahkum
zaman yok ki

şaşırdı dünya
ağladı çiçek tozları

AY ARASI

tozlu yollarda hevesler yüzüyordu
gölgen döküldü ot kokulu bahçeye

çoktan unutmuştum iyot sefasını
sonsuz saçlarınınla değdin çiçeğime

düşdelenimdin okyanus serinliğim
aymışın sandım dallarım ürperince

sevişen muhabbet”inden demlenen dünyada “rüzgâr, rüzgârlığını yaptı gene; kurumuş bir yaprağı, hoyratça bırakıverdi yol kenarına.” “gün batımı”nda. “akşam” “mekanik” bir “cehennem”, “gece” geri gelmez bir ömür, “gece yarısı” “kıyametin kıyısı”nda çektilen fotoğraf... “korku mezesi”yle beslenen bir hayatı sürükleyip duruyorum oraya buraya “kalem kaşlı içki”ye katık edip ömrümü. “afacan renkler” kurtarıyor bir tek sığınılan “ütopya!”yı. Şunları da unutmamalı: “ah! cümleler, müthiş serüvenler; turmandığım görkemli / harf tepesinden kuş bakışı görünen panjurlu kafiyeler; parantez dehlizinde, göz izinden uzak, dil izinden yakın, çın çın çırpınıp, daldan dala uçan rakkase imgeler”, “yanık su senfonisi”ne hizmet eder. “beter boran”lar da olsa yolumun üstünde, “enflasyonist” bir “karanlık” pusu da kursa, binlerce bilgisayar ve reaktör de köşe başlarını tutsa, “yapay atlaslar üzerinde” hayal ülkeler de çağırssa, denizler çürümüş, ormanların ırzına geçilmiş de olsa, bunca keşmekeşin içinde... yaşamak yine de güzel ve en güzeli de Fergun Özelli’nin bir elinde kitapların, öteki elinde yüreğinin olması. O, kendini bir Don Kişot gibi görse de, -hangimiz Don Kişot değiliz ki?- haklı bunda, kalkıp şiir yazması var ya, işte bu bile bunca soysuz, huysuz, onursuz,, yoz... ortama ışık düşürmedir ki, bunun da birileri üzerinde sağaltıcı bir faydası vardır benim gibi.

Düzyazı şiirin kanatlarını zorlamadan, insanı, dünyayı, kenti, yaşananları, yutturulmak istenenleri çarpıcı, cuk oturan imgelerle, sesi sese katık ederek, sözcüklerin hakkını vere vere, dünyayı, yaşadıklarını, yaşananları, yüreğinde birikenleri ve halimizi şiirine başarıyla, ustaca ağırdıyor Fergun Özelli; yapılmamış yapıyor, pek az denenmiş deniyor, iyi ki deniyor! Özgün ve özenli bir çalışma, *Kilitli Defter*. Onun için okunmalı, üstünde durulmalı.

İz demiştin ya başta, iz bırakacak bir düzyazı şiir örneğinin peşine takılacak kahramanlara da gereksinimi var bu ortamın, bu ülkenin, bu can alıcı şiirlerin. *Kilitli Defter*, anlatmadan sezdiriyor, öykülemeden şiirin üstüne yürüyor, anlamı değil şiiri önüne alıyor, ortaya ustaca kurgulanmış bir şiir çıkıyor ve ülkenin, dünyanın, insanlığın hali de, halimiz de!

Fergun Özelli, *Kilitli Defter* (düzyazı şiirler), Digraf Yayıncılık / Şiirden, Ocak 2005, 56 sayfa.

Salih MERCANOĞLU

MOR

ah bu mor!

ansızın mor.
beyaza yaklaşp
geriyor göğsünü.

ömrümü bir bahara döküyor.

ağaç oluyor Çin'de
gök oluyor gök içinde
ürperen ten oluyor
incitıyor, kışkırtıyor
yormuyor ama.

ah bu mor!
iflah olmuyor.

Serdar ÜNVER

HAİKULAR

1.
Bari bu akşam
Hanımeli kokusu
Çelme yolundan!
2.
Narin söğüdün
Yine narın dibinde
Narin otursak
3.
Bizi de koru
Şu ilkyazın hışmından
Aman korucu!
4.
'Tansık' başka ne?
Dokundun aşlandı
Ahlat ağacı.
5.
Gizledi bizi
Boyumuzca başaklar-
Sallanıp duran
6.
Tek tek toplasam
Bastın diye, otları-
Sonra kurutsam!
7.
Sıyrıldık an'dan
Görünce engereğin
Güdük kavımı

Muzaffer KALE

BİR LEKE OLARAK
DUVARI SAYDIM

Uzun zamandır bekliyorduk
sonunda kendince göründü her şey
yol verdi su
denizde
önünden geçen ılık suya.

Tedirginlik şeklinde
bahçe kapısını açtı kadın
taze süt var, dedi, köy yumurtası... Kıstı,
duyan olmadı gibi sesini. Bağırıldı ardından
bahçe kapısının çürüğü.

Narın üstündeki örtü aralandı
nar ağacı zar zor
göründü altından.

Üçe kadar saydık
geçip giden günü.

Bahçede bir taş
ağır taşımız oldu.

Uçtu gitti üstümüzden
bizim sandığımız ağırlık.

Celâl SOYCAN

YAZ ŞARKISI

1. yazdan geliyorum, yazılarak
iki dönence arasına-
kendimle sınanarak, orgumda
güzel yıkım ezgisi...
tarçın peteğinde kül oldum
hasadına kıvılcım;
-gidemem ve kalamam-
belki adım geçmiştir
-ne gördüm ne görüldüm-
bir rivayet olarak.
peki süren nedir geniş
zamanlı bu alt yazıda?
2. kendi biçiminde eriyor
sandığım donakaldı; yazdı
pıhtılaştı sessizlik..
etimde süt dişleri, artık
kullanmadığım bir şehir
çağırın kim? ya kovulan?
yaz dillerinden birinde
öğrenir miyim dörtyol ağzında
hedef dursam kendime?..
3. biterek onarıırken yırtığımı
yaz, bir başka suç
arzuyla geriliyor geyik;
-bul ve otur, diyor
kendinle bir kendini...

SU ÜSTÜNDE SEKEN TAŞ: ŞİİR

Hilmi HAŞAL

İnsanoğlunun en büyük düşü ölümsüzlüktür. Sonra mutluluk düşü gelir. Her iki düş de sonsuz yaşama, sınırsız özgürlüğe, benliğinin doyumuna göz kırpar. Oraya teşnedir, “cennet” veya “bengi esenlik” veya “murat” veya “nirvana” diye adlandırılan “yukarı katlar” alemine. Şu masum doğada, doğaya ait yaşamda yer edindiği sürece, insanoğlunun sonsuzluk özlemi şiiri ”kutsar”, şiir de sonsuzluk özlemini. İksirin diğer görüntüsü, “yeniden doğuş” dileğini umuda dönüştürüp insani yaratımı besler. Algılayanın belleğinde, “şiir dürtüsü”nü, “şiir rüzgârı”nı estirir. Söylenen, yazılan şiir mi değil mi, rüzgârın şiddetine, okuyan üzerinde bıraktığı ürpertiye göre anlaşılır. Sözün sıradan söz değil de, ses ve anlam iksirini özünden eksik etmeyen “söz” oluşu önemlidir. İçinde, sarsıcı, vurucu, düşündürücü, uç söz, olağandışı etki bulundurması “öz”le ilgilidir çünkü. Lirik, dramatik, trajik ya da epik diye algılanışı öze ve biçime bağlıdır. İnsandaki derinliği, inceliği canlı tutan ruh güzelliği diri kalıyorsa, yüce bir varlıktır yapıt. Adına ne denirse densin, özel bir dildir, diller üstü bir dildir; “şiirce”dir... O, okuyanda, doğaya ve yaşama, yani insana karşı sorumluluğu deprestiren büyük gizil gücü barındırır. Zamanda, uzamda, düşüncede ve duyguda dirimi ölüme karşı besleyen, tüm nesnelere-öznelere sinmiş, yaşamcı enerjiyle evrene katılan, imge zenginliğidir anlayana, sezineyene. Ve kim bilir daha ne çok şey söylenebilir, sözcüğün şiir haliyle şiir olmayan hali hakkında. Öyle ya, sözcük deryasına atılan bir çakıl tanesinin izinden geçilen yol; görülüp işitilen sekmedir şiir. Bazı insanların derinden derine yaralandığı ve sancısını taşıdığı sözcük sekmeleridir.

Soruyu biraz daha derinden, dipten düşünerek yanıtlayabilir dileyen herkes. Bir şey’in; sesin, görüntünün, nesnenin, düşün ya da gerçeğin şiir olup olmadığına karar verecek yetkinlikte beyin ve yürek kanatan kaç kişi var? Birkaç hecenin, iki sözcüğün yan yana getirilmesiyle, dizeyi kuran kişi, şairlik katına çıkmış sayılır mı? Şiiri, kendi büyük şiirini kurmuş sayılır mı? Sayılmaz elbette, çünkü şiirin sonsuz oluşum-kurulmuş serüveni, yani bitmemişlik sancısı yadsınamaz. Ki o sancı, sonsuza doğru sürüp gidendir. Şiir bitmez!

Bütün dillerde, bütün yeryüzü dillerinde, akan, nakışlanabilen, ses ve görüntü armonisi katılabilen, dahası “maya katılmış” metindir şiir. Her şiirsel metnin değişik ve birbirinden ilginç kıvamı (dozu) vardır. Derinlik, yaygınlık, çağrışımsallık bakımından, birinin diğerinden ayrılması olağandır. Şiirden şiire değişkenlik; özgünlüğü, zenginliği içerir en başta. Yazılmış, yayımlanıp arz edilmiş dize ya da dizelerin okuyanı ne denli sarstığı, ürperttiği,

ısıttığı, hatta yaktığı önemlidir. Bunu da algılayan/etkilenen yanıtlar.

Özetle; harfler armonisi şiir midir, değil midir(?) karar verici her daim karşıdakidir, ötekidir, okurdur. Sözlü ya da yazılı bir tepki gösterebilir, okuduktan sonra. Göstermeyebilir de... Ama şu da var ki, okuduğu şeyin, metnin ne denli güçlü imge-ileti-anlam (çağrışım) etkisi taşıdığını dışarıdan kestirmek zordur. Her şey okurun, yani ötekinin birikim/donanım gücüne bağlıdır. Onun 'ben'ini sarıp sarmalayan insani özelliklerine, doğayı-dirimi seçme/süzme/görme üstünlüğüne bağlıdır. Henüz insanın duygu-düşünce dalgalarını, içsel çalkantılarını, sarsıntılarını ölçen araç icat edilmediğine göre, söz konusu oluşumlar, okurun tepki vermesine bağlıdır büyük ölçüde. Ne ki yanıt da, “şiir, doğadaki ve insandaki her şey”dir der sonuçta.

Çocukluk, ilk gençlik, gençlik, ergenlik, olgunluk, yetkinlik, yaşlılık evreleri, tümü pişmeyle tamamlanır. Şiir de ‘insanca’nın dilde beliren ‘pişmiş’ hali olduğuna göre, her durum başka durumlara eklenir ve döngü sürüp gider. Tümü insan içindir. Bilincini akıtan, paylaşan ve öylelikle evrilen, erginleşen insan için... Şiir insan içindir! Hiçbir yaptırımı olmasa bile insandan insana bağ kurduğu için vardır ve ilelebet olacaktır. Bitirmeden yineleyelim: Şiir 'ol'mayı anlamlı kılar, yaşamayı hedefler, şair ise görülmeyi, okunmayı 'sayılma'yı...

Reel yaşamın içindeki kara kan kolonisine güller ekmektir şiirin yapageldiği. Yapagideceği. Görünür ya da görünmez müdahaledir yani... O nedenle şiirin ve öteki sanatların doğrudan yaptırımı aranmamalı, sorulmamalı ama içeriğindeki etki kıvılcımları da asla yadsınmamalı, unutulmamalı. Tansık orada! Su üstünde seken çakıl taşını kim geri getirebilir? Kim tutabilir kendi sonsuzluğuna uçan cismini? Varacağı yerin, uzaklık, derinlik belirsizliğini kim tanımlayabilir?

Şiirin, şiir olma olasılığı, sözcüklerin, imgelerin oylumdaki devinimiyle yaşama katılır. Sonsuzluğa ilişkin sorularla bezenir, sonsuz yanıt seçenekleriyle beslenir. Biz, şiirimize bakalım.

ÇIKTI!

DEDE KORKUT
(9-14 Yaş Grubu İçin)

Melih ELAL

Say Yayınları

Ankara Caddesi, 54/12

34410 Sirkeci İSTANBUL

Tel: (0 212) 512 21 58 Faks: (0 212) 512 50 80

Yayın Yönetmeni : Ramis DARA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Melih ELAL
Yönetim Yeri : Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi
H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA
Yayın Danışmanları : İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL,
Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.
Dağıtım : Pentimento Art Shop (0212 2933959)

Yazışma Adresi : Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Katkı Payı : 15 YTL
Posta Çeki : Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Baskı : Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 - BURSA
Elektronik Posta : akatalpa@hotmail.com
Yayın Türü : Yaygın süreli yayın.
ISSN 1305 - 7685

Şiir

ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com) Ocak 2000’de Bursa’da kurulmuştur. Ticari amaç gütmeyeceği için yazarlarına telif ödemez.